

Kontrollnummer i nyare posthäften

av *Sven Erik Mattsson*

Inledning

En tryckcylinder har en omkrets på 750 mm. På ett cylindervarv måste det av naturliga skäl finnas ett jämt antal inlagor. Maskintillverkade häften har länge tillverkats i 3 standardbredder:

1. smala, bredd 44.12 mm (17 inlagor per cylinderband)
2. breda, bredd 62.5 mm (12 inlagor per cylinderband)
3. extra breda, bredd 93.75 mm (8 inlagor per cylinderband, med början för H387)

En cylinder kan ha ett, två eller tre band av inlagor beroende på inlagans längd.

Under de senaste 10 åren har det kommit häften i andra bredder

4. bredd 75 mm (10 eller 2×10 inlagor/cylindervarv, H531, H560, H562, H565, H572, H576)
5. bredd 53.7 mm (14 eller 2×14 inlagor/cylindervarv, H553, H555, H558, H566, H567, H570, H571)
6. bredd 83.3 mm (9 eller 2×9 inlagor/cylindervarv, H556, H568, H581)

För kontrollnummer har grundregeln varit att var tionde häftesinlaga skall ha ett kontrollnummer. Det kunde göras för de smala och breda häftena. Det finns några undantag.

1. Häftena H264 Kungliga Teatern 200 år och H279 Sjöfart är båda smala häften där tryckningen av kontrollnummer varit inställd som för breda häften. Detta ger både hela och delade kontrollnummer. För en förklaring se Rune Åhman, (Häftessamlaren nr 3, 1987) och Atlas Häfteshandbok. Detta gäller också en liten del av upplagan av H 456 Svenska hus I med kn 08-tusen.
2. H509 Europa 99 – Nationalparker är ett brett häfte med kontrollnummer i vart fjärde häfte.
3. H523 Leksaker är ett brett häfte där man satt ett kontrollnummer per cylindervarv och alltid i kombination med cylindersiffran 2. Troligen ett test av en ny möjlighet att sätta ett kontrollnummer per varv.

För de extra breda häftena var tryckningen av kontrollnummer inställd som för breda häften. Det ger både hela och delade kontrollnummer, se Rune Åhman, Häftessamlaren 1, 1992 och Atlas Häfteshandbok. Detta gäller till och med det extra breda häftet H544 Motorcykelsport. På nästa extra breda häfte H548 Ostindiefararen och kommande extra breda häften har man satt ett kn per cylindervarv.

För de nya bredderna med 9, 10 eller 14 inlagor per cylinderband har man oftast satt ett kontrollnummer per cylindervarv. Det betyder att om kontrollnumret är i kombination med till exempel cyls 1 så är det så i hela upplagan om inte något hänt.

Nedan redogörs för vilka varianter som hittats av häften i de tre nya formaten och extra breda häften med kn per cylindervarv, dock diskuteras inte förekomst av RT.

H531 Nobelpriset 100 år

H531 har en inlaga som är 75 mm bred (hög). Det är 2×10 inlagor per cylindervarv. Det finns delade cyls 1 och 2 på både övre och undre cylinderhalvan. Cyls 1 sitter 3.0 mm från bild på övre halvan och 3.3 mm från bild på undre cylinderhalvan. Det finns femsiffriga hela kn finns på undre cylinderhalvan. Det är alltid i kombination med cyls 1 fot.

H548 Ostindiefararen

H548 har en inlaga som är extra bred. Det är 8 inlagor per cylindervarv. Det finns hela cyls 1 och 2. Man har för första gången bara satt ett kontrollnummer per varv för den här bredden. Följande varianter finns

H548	c 1	c 2	kn	c 1 + kn	c 2 + kn
X	X	X	X		X

H553 Lapponia

En del av häftena H553 har del av perforeringshål i kanten av KR (H553:1). H553 har 53.7 mm breda inlagor. Det är 2x14 inlagor per cylindervarv. För ena cylinderhalvan har regm måttet d = 10.5 och den andra har d = 10.0. Det finns hela cyls 1 och 2 på båda cylinderhalvorna. Man har satt ett kn per cylindervarv. I de första upplagorna sitter kn på IR på halvan med d= 10.0.

I kanske den sista upplagan sitter kn på KR (86-07-tusen) i kombination med cyls 2 på cylinderhalvan med d=10.5.

Sammanfattningsvis ger det följande kombinationer:

H553	c 1	c 2	kn IR	c 1 + kn IR	c 2 + kn IR	kn KR	c 1 + kn KR	c 2 + kn KR
X	X	X	X		X			X

H555 Nobelpris i litteratur

H555 har oftast ett omslag med jämn framsida (H555A), men det finns häften där framsidan har ett punktmönster (H555B). En liten del av häftena har del av perforeringshål i kanten av KR (H555A:1, ej känt för H555B). Det är 2×14 inlagor per cylindervarv. Det finns hela cyls 1 och 2 på både övre och undre cylinderhalvan. Man har satt ett kn per cylindervarv på IR.

H555	c 1	c 2	kn IR	c 1 + kn IR	c 2 + kn IR	kn KR	c 1 + kn KR	c 2 + kn KR
x	x	x	x		x			

H556 Rock 54-04

H556 har 83.3 mm breda inlagor. Det är 9 inlagor per cylinderbandvarv. Det finns hela cyls 1 och 2. I huvuddelen av upplagan har man satt ett kn per varv uppe i höger kant och i kombination med cyls 2. Det ger följande kombinationer

H556	c 1	c 2 + kn uppe
x	x	x

I en liten del av upplagan har man haft tryckningen av kontrollnummer inställt som för breda häften med 12 inlagor per varv. Kn har då flyttat sig $10/12$ cylindervarv, vilket är $9 \times 10/12 = 7.5$ inlagor framåt. På tryckcylindern kan man se det som om kn går 1,5 inlagor bakåt per gång. Det betyder att kn finns både nere och uppe. På inlagan med cyls 1 sitter kn där nere. Detta kn är jämnt delbart med 6, det vill säga har rest 0. Kontrollnumrets position och rest på övriga inlagor illustreras i figuren nedan.

Kn	Inlaga									
	1 c 1	9	8	7	6 c 2	5	4	3	2	1 c 1
77394-78419	0	1		2	3		4	5		0

Som indikerats i figuren är dessa kn kända i intervallet 77394–78419. Om man har ett häfte med $kn + c 2$ och rest vid division med 6 inte blir 3 så kommer det inte från denna upplaga. Om resten blir 3 är det svårt att säga något. Det är bara från denna upplaga man hittar inlagor med cyls 2 utan kn. Från denna upplaga finns

H556	c 1	c 2	kn nere	kn uppe	c 1 + kn nere	c 2 + kn uppe
x	x	x	x	x	x	x

H558 Höga kusten – Världsarvet 6

H558 har omslag med punktmönster på framsidan. Del av perforeringshål i kanten av KR är ej ovanligt. H558 har 53.7 mm breda inlagor. Det är 2×14 inlagor per cylindervarv. Det finns hela cyls 1 och 2. Det är okänt om de finns på båda cylinderhalvorna. Man har satt ett kn per cylindervarv.

H558	c 1	c 2	kn IR	c 1 + kn IR	c 2 + kn IR	kn KR	c 1 + kn KR	c 2 + kn KR
x	x	x				x	x	x

H560 Svenska frimärket 100 år

H560 har omslag med punktmönster på framsidan. H560 har 75 mm breda inlagor. Det är 10 inlagor per cylindervarv och ett kn per cylindervarv.

H560	c 1	c 2	kn	c 1 + kn	c 2 + kn
x	x	x	x	x	

H571 Sommarlandskap

H571 finns både med omslag som har jämn framsida (H571A) och med omslag med punktmönster på framsidan (H571B), H571 har 53.7 mm breda inlagor. Det är 2×14 inlagor per cylindervarv. Det finns hela cyls 1 och 2, Enligt Häftessamlaren nr 2, 2007 finns det endast cyls på ena cylinderhalvan Kn är 6-siffrigt och sitter på KR. Det förekommer kombinationer med cyls för både kn som börjar med 0 och 5. Eftersom detta är senaste häftet med 2×14 inlagor per cylindervarv vore det lämpligt att begära mer informations från Postens tryckeri.

H571	c 1	c 2	kn 0*	c 1 + kn 0*	c 2 + kn 0*	kn 5*	c 1 + kn 5*	c 2 + kn 5*
x	x	x	x	x	x		x	x

H572 Svenst mode

H572 har 75 mm breda inlagor. Det är 10 inlagor per cylindervarv och ett kn per cylindervarv.

H560	c 1	c 2	kn	c 1 + kn	c 2 + kn
x	x	x		x	x

H576 Tecknade serier

H576 har 83.3 mm breda inlagor. Det är 9 inlagor per cylindervarv och ett kn per cylindervarv.

H576	c 1	c 2	kn	c 1 + kn	c 2 + kn
x	x	x		x	x

H581 Resa i rymden

H581 har 83.3 mm breda inlagor. Det är 9 inlagor per cylindervarv och ett kn per cylindervarv.

H581	c 1	c 2	kn	c 1 + kn	c 2 + kn
x	x	x	x	x	x

Efterskrift

Jag är mycket intresserad av kommentarer och rapporter av varianter som betecknats som okända. Rapportera till Sven Erik Mattsson, Uardavägen 8A, 224 71 Lund, tel. 046-12 75 64 (bostad), E-post SvenErik.Mattsson@3ds.com